

Zápis ze zasedání Komise pro výživu kojenců a malých dětí ze dne 26. června 2024

Místo a čas konání: Ministerstvo zdravotnictví, Palackého nám. 375, Praha, 13:00 -

15:00

Přítomné členky a členové:

Jméno a příjmení člena/ členky	Instituce	Střet zájmů
Hradecká Lucie	Odbor rovnosti žen a mužů Úřadu vlády ČR	NE
Koczó Pavel	Ministerstvo průmyslu a obchodu	NE
Kredbová Andrea	SpoKojení, z. s.	NE
Kudlová Eva	Hygienička, nezávislá odbornice	NE
Linková Kateřina (online)	Ministerstvo práce a sociálních věcí	NE
Matějovská Iveta	Ministerstvo zdravotnictví (CAU)	NE
Menšíková Milada	Ministerstvo zdravotnictví (OZP)	NE
Pavlovic Josef (<i>předseda</i>)	Ministerstvo zdravotnictví (NAM)	NE
Pešková Zdeňka	Ministerstvo zdravotnictví (OLZP)	NE
Plšková Ludmila (online)	Svaz zdravotních pojišťoven ČR, z. s.	NE
Poloková Andrea	Mamila, o. z.	NE
Selinger Eliška	WHO Country Office Czech Republic	NE

Omluvené členky a členové:

Jméno a příjmení člena/ členky	Instituce	Střet zájmů
-----------------------------------	-----------	-------------

Holomčík Radek	Ministerstvo zemědělství	NE
Hrdličková Kristýna	Národní ústav duševního zdraví	NE
Jirásková Vlasta	Laktační poradkyně, nezávislá odbornice	NE
Jírová Jitka	Ústav zdravotnických informací a statistiky	NE
Königsmarková Ivana	Unie porodních asistentek, z. s.	NE
Macková Barbora	Státní zdravotní ústav	NE
Mučaj Dafina	UNICEF	NE
Němečková Jana	Česká asociace dul z. s.	NE
Pavlíková Markéta	Biostatistička, nezávislá odbornice	NE
Romanová Jana	Česká asociace sester, z. s.	NE
Slavíková Silvie	Ministerstvo zdravotnictví (OVZ)	NE
Topinková Michaela	Přirozené kojení	NE

Hosté/hostky:

Jméno a příjmení hosta/ hostky	Instituce	Střet zájmů
Ezrová Magdalena	UNIPA	NE
Kučerová Martina	Unie laktačních poradkyň	NE
Luhanová Lenka (online)	Státní zdravotní ústav	NE
Majerčíková Aneta	Ministerstvo zdravotnictví (NAM)	NE

Za sekretariát Komise pro výživu kojenců a malých dětí: J. Kolmanová

Program jednání Komise pro výživu kojenců a malých dětí dne 26. června	
1. Úvod, zahájení jednání a schválení programu	předseda Komise
2. Aktuální stav vypořádávání připomínek návrhu Strategie k implementaci programu WHO/UNICEF Baby-friendly Hospital Initiative 2018 v České republice	předseda Komise, A. Majerčíková
3. Informace o vypořádání připomínek novely zákona o regulaci reklamy	P. Koczó
4. Unie laktačních poradkyň-příklady dobré praxe	M. Kučerová
5. Plakáty Nadačního fondu Propolis-žádost o záštitu Ministerstva zdravotnictví	M. Ezrová
6. Informace o činnosti pracovních skupin	předseda Komise, L. Hradecká
7. Různé	předseda Komise, členky a členové Komise

1. Úvod, zahájení jednání, schválení programu

Jednání zahájil a vedl předseda J. Pavlovic. Přivítal přítomné a požádal tajemnici Komise J. Kolmanovou, aby představila změny v členstvu Komise. J. Kolmanová uvedla, že členem Komise od května není J. Šturma z WHO z důvodu ukončení svého pracovního závazku v této organizaci. Novou členkou Komise se stala A. Lemrová ze SZÚ, nahradila L. Luhanovou, která se jednání Komise bude účastnit nadále jako host. Předseda spolu s tajemnicí provedl kontrolu usnášenišchopnosti Komise a konstatoval, že Komise není usnášenišchopná (přítomno bylo 12 z 27 členů). Předseda upozornil všechny přítomné, že za účelem vytvoření zápisu je jednání Komise nahráváno.

Tajemnice Komise provedla kontrolu střetu zájmů, nikdo z přítomných nedeklaruje nový střet zájmů.

Předseda seznámil přítomné s programem jednání Komise, který byl členkám a členům Komise zaslán spolu s pozvánkou, hlasování o schválení programu nebylo možné s ohledem k tomu, že Komise nebyla usnášenišchopná.

2. Aktuální stav vypořádání připomínek návrhu Strategie k implementaci programu WHO/UNICEF Baby-friendly Hospital Initiative

Předseda uvedl bod s tím, že stále probíhá vypořádávání připomínek a předpokládá, že na vládu bude Strategie předložena koncem měsíce srpna. Dále předal slovo A. Majerčíkové.

A. Majerčíková uvedla, že v mezirezortním připomínkovém řízení jsou vypořádány všechny připomínky státní správy, ve fakultativní připomínkovém řízení ještě zůstávají některé zásadní připomínky s rozporem. Z organizací v přímé působnosti ministerstva je bez rozporu vypořádán ÚZIS, fakultní nemocnice v Brně, Ostravě a Hradci Králové. Zbývají Královské Vinohrady, kde je třeba dovysvětlit rozdíl mezi plným a výlučným kojením a Fakultní Thomayerova nemocnice, která předložila obdobné připomínky jako Laktační liga a Národní laktační centrum. Bez rozporu jsou vypořádány připomínky Asociace nemocnic ČR. K dořešení zůstávají připomínky Státního zdravotního ústavu. Zásadní připomínky přetrvávají ze strany některých profesních organizací (ČPS a OSPLDD, ČNeos), přičemž tyto organizace nejsou mezi sebou jednotné v přístupu k programu BfHI i WHO. Další skupina připomínkových míst vznášela připomínky ve stejné nebo obdobné textaci jako Laktační liga, i zde přetrvávají rozpory. A. Majerčíková děkuje za intenzivní zapojení Odboru rovnosti žen a mužů a jmenovitě L. Hradecké do vypořádání připomínek.

3. Informace o vypořádání připomínek novely zákona o regulaci reklamy

Předseda otevřel třetí bod jednání. Novelu zákona o regulaci reklamy rozeslala paní tajemnice s žádostí o připomínky všem členkám a členům Komise. Všechny připomínky, které sekretariát Komise následně obdržel, byly dále postoupeny legislativnímu odboru. Předseda doplnil, že jej překvapilo, jak se textace novely na Ministerstvu průmyslu a obchodu (dále jako "MPO") od společné dohody mezi MZ a MPO ještě poměrně výrazně měnila. Nakonec je tam pouze odkaz na evropská nařízení, nicméně změnami vypadly také některé sankce za porušení povinností plynoucích z těchto nařízení. Požádal P. Koczó z MPO, aby Komisi shrnul, jaké připomínky se celkem sešly celkem a jaký je aktuální stav jejich vypořádání.

P. Koczó poděkoval všem přítomným, kteří se připojili k meziresortnímu připomínkovému řízení, sešlo se opravdu mnoho připomínek, řada z nich podnětných. Upozornil na to, že důvodem pro zpracování novely zákona o regulaci reklamy byla především potřeba odpovídajícím způsobem reagovat na úkol vyplývající z příslušného usnesení vlády (usnesení vlády č. 719 z 27. září 2023, ve znění usnesení vlády č. 44 z 17. ledna 2024). Zároveň předseda Legislativní rady vlády rozhodl (dne 13. března 2024 podle čl. 76 odst. 2 Legislativních pravidel vlády) o prominutí povinnosti zpracovat hodnocení dopadů regulace (RIA).

Z tohoto důvodu a bez toho, aniž by MPO obdrželo od připomínkového místa též dopracovaný přehled dopadů dané regulace (RIA), srovnávací a rozdílovou tabulku (pokud jde o implementační ustanovení) a další související dokumenty, nebude moci danou připomínku akceptovat. Připomínka bez uvedených dopracovaných materiálů by pak šla jasně nad rámec úkolu vyplývajícího z uvedeného usnesení vlády a uvedené výjimky a pro MPO by byl další legislativní proces velice problematický (především v pracovních komisích Legislativní rady vlády, kde je jednou z komisí též Komise pro hodnocení dopadů regulace). Závěrem uvedl, že doufá v to, že novelu zákona během letních prázdnin MPO vypořádá, i když bude potřebovat ještě např. u úpravy týkající se zdravotnických prostředků součinnost Ministerstva zdravotnictví, a předloží ji k projednání vládě. Předseda reagoval s tím, že se by se přikláněl k tomu, aby toto proběhlo již v červenci, což P. Koczó odsouhlasil s dovětkem, že součinnost ministerstev a dovolené kolegů jsou faktory, které nedokáže ovlivnit.

L. Hradecká uvedla, že zmocněnkyně vlády pro lidská práva návrh novely rovněž připomínkovala pro jeho nesoulad s Doporučením Rady vlády pro rovnost žen a mužů ke 40. výročí přijetí Mezinárodního kodexu marketingu náhrad mateřského mléka, které mělo MPO reflektovat.

4. Plakáty Nadačního fondu Propolis-žádost o záštitu Ministerstva zdravotnictví

Předseda otevřel čtvrtý bod jednání. Na sekretariát Komise se obrátila Mgr. Magdaléna Ezrová z organizace UNIPA s žádostí, zda by nové plakáty z dílny Nadačního fondu Propolis mohly získat záštitu Ministerstva zdravotnictví. Uvedl, že Komise nemá pravomoc udělovat záštitu, nicméně

Komise může panu ministru doporučit záštitu udělit či neudělit, až o ni Propolis pana ministra oficiálně požádá. Plakáty byly všem členkám a členům Komise rozeslány spolu s programem jednání, předseda otevřel diskuzi nad jejich obsahem.

A. Poloková navrhla změnit slogan prvního plakátu „Kojení není vždy snadné, ale stojí za to.“ i přesto, že byl použit v minulosti zahraničními anglicky mluvícími organizacemi. A Poloková vysvětlila, že tento slogan popírá kojení jako normu a to, že ve skutečnosti by kojení mělo vlastně být snadné. Aktuální situace s kojením a reálnou pomocí s kojením způsobuje, že se stalo běžným, že kojení není pro ženy snadné-to je potřeba ve společnosti změnit. Jelikož jde o propagační plakát, tak je důležité propagovat normu. Navrhla nahradit slogan myšlenkami jako např. „Kojení stojí za to“ nebo „Kojení je důležité“. Dále A. Poloková uvedla k poznámce pod čarou v znění: „benefity přináší kojení v délce alespoň několika měsíců“ že je důležité, aby plakáty pro podporu kojení vycházely ze správného postoje k tomu, že kojení je norma. Pokud je kojení norma, tak nemá „benefity“ nebo „výhody“. Tak stejně jako to, že člověk má normální tělesnou teplotu nemá benefity nebo výhody. Horečka má rizika. A mluví se o „normální teplotě“ nebo o „zvýšené teplotě“. Ke druhému plakátu uvedla, že nepovažuje za šťastnou formulaci „Vaše tělo...“ - bylo by dobré nemluvit o ženách ve smyslu toho, že je na ně nahlíženo jako na tělo. Navrhla přeformulovat například: „Již od chvíle, kdy se dítě narodí, máte v prsou připravené mateřské mléko.“ Protože jde o sdělení pro veřejnost, tak místo slova „kolostrum“, je komunikačně vhodné používat slova „mateřské mléko“, protože reálně „kolostrum“ je mateřské mléko. Toto je důležité komunikovat i proto, že slovo „kolostrum“ má konotace, které brání pomoci s kojením v prvních dnech (jako například, že ženy v prvních dnech ještě nemají mléko, jenom kolostrum; že kojení v prvních dnech se jenom zkouší a skutečné kojení nastává až po nalití prsou třetí den po porodu a podobně).

U třetího plakátu se sloganem „Kojení je zdravá volba pro nás pro oba,“ navrhla přeformulovat slogan, protože kojení není volba, kojení je norma. Kojení je fyziologický způsob krmení a péče o dítě. Propagovat kojení jako volbu byla vždy strategie výrobců umělé výživy. Navrhla zvážit jiné možnosti jako například „Kojení je zdravé.“

I. Matějovská uvedla k prvnímu plakátu, že laktační poradenství už je součástí poporodní péče.

L. Hradecká velice ocenila grafické zpracování plakátů a doplnila několik připomínek k věcnému obsahu, v souvislosti se kterými se M. Ezrové dotázala, zda jsou plakáty zamýšleny jako jeden celek, nebo zda si budou nemocnice vždy vybírat pouze některý (či některé) z nich. Zároveň se zajímala, zda k obsahu plakátu proběhly fokusní skupiny či zda byl nějakým jiným způsobem ověřováno jejich vnímání ze strany cílové skupiny. Tj. např. zda některé z hesel nechtěně neobsahuje potenciálně odrazující či potenciálně stigmatizující tvrzení či konotace (např. kojení je společná zodpovědnost, takže jste sobecká matka, že nechcete kojit; nebo jste jako žena selhala, když nemůžete kojit své dítě). Zdůraznila, že sama je jednoznačně zastánkyní toho, že podpora kojení je celospolečenskou odpovědností, nicméně může být rozdíl v tom, jak toto tvrzení vnímá Komise, a jak na působí na různé segmenty cílové skupiny žen, např. žen se základním, středoškolským a vysokoškolským vzděláním apod.

M. Ezrová odpověděla, že žádné fokusní skupiny neproběhly, že vytvoření plakátů představovalo spontánní nápad. Plakáty jsou zamýšleny jako jeden celek, měly by viset všechny čtyři u sebe.

5. Unie laktačních poradkyň-příklady dobré praxe

Předseda představil pátý, informativní bod jednání, který byl zařazen v návaznosti na vytvoření Unie laktačních poradkyň, která se zaměřuje na propojování laktačních poradkyň a praktických lékařů pro děti a dorost. Předseda požádal zakladatelku Unie laktačních poradkyň paní Martinu Kučerovou, aby ve své prezentaci představila činnost své organizace.

M. Kučerová představila prezentaci Unie laktačních poradkyň-příklady dobré praxe. M. Kučerová sama je zdravotní sestra, od roku 2009 též nutriční terapeutka se zaměřením na pediatrii, od roku 2010 působí též jako laktační poradkyně. Sama uvedla, že její vzdělání v oboru jí umožňuje

kombinaci zdravotnického s tzv. přirozeným přístupem ke kojení. Působila na dětském oddělení FN Bulovka, od roku 2010 vedla vlastní nutriční poradnu včetně laktačního poradenství, aktuálně je laktační poradkyně působící přímo v rodinách se smlouvou se 3 pediatrickými ordinacemi v Praze. Od chvíle, kdy může péči laktační poradkyně nabízet skrze veřejné zdravotní pojištění dítěte, došlo ke 100% nárůstu počtu klientek. Důsledkem toho je navýšení počtu výlučně kojenuých dětí v ordinacích, kde působí. Pravidelně se setkává s případy, kdy nesystematická poporodní péče a rozporuplné rady nejen z porodnic vedou u matek k předčasnému ukončení kojení, rozporuplná doporučení zaznamenala i z řad laktačních poradkyň působících mimo zdravotnická zařízení.

Upozornila na to, že neexistují minimální standardy kvality laktačního poradenství, současná situace na trhu laktačního poradenství umožňuje různé přístupy-výjimkou není 30 denní on-line kurz laktačního poradenství; chybí mentoring, supervize a praxe. Popsala důležitost setkávání laktačního poradkyň, sdílení zkušeností a předávání příkladů dobré praxe.

Unie laktačních porad provedla vlastní dotazníkové šetření mezi laktačními poradkyněmi, kterého se účastnilo 55 respondentek: vyplynulo, že většina laktačních poradkyň nemá zdravotnické vzdělání, péči poskytují méně než 5 let a mají průměrně 4 návštěvy za měsíc. Pouze 15 poradkyň mělo více než 10 návštěv u klientek měsíčně.

K příkladům dobré praxe uvedla, že pro úspěšné kojení je důležitá kvalitní předporodní příprava a správná podpora kojení po porodu a následně v ordinaci pediatra. Ženy bez přípravy na porod a bez správné poporodní edukace mají často řadu potíží, často dítě dokrmují a nekojí. Jako stěžejní pojmenovala spolupráci laktační poradkyně s pediatrem hrazenou z veřejného zdravotního pojištění. Mezi výhody takové spolupráce vyjmenovala předávání informací mezi pediatrem a laktační poradkyní stran vývoje kojení, korekci umělé výživy ve prospěch kojení, edukaci pediatriů o kodexu marketingu náhrad mateřského mléka a jeho smyslu, budování dobrého jména profese laktačního poradenství, dostupnou péči laktačního poradenství i pro ženy, které by si ji jinak nemohly dovolit. Sjednocený přístup pediatra a laktační poradkyně buduje v matce důvěru (ve zdravotnický systém) a stabilizuje kojení.

Mezi činnostmi Unie laktačních poradkyň patří vzdělávání laktačních poradkyň včetně praktické výuky a sdílení zkušeností, cílí na spolupráci a propojení s ostatními organizacemi.

L. Hradecká se v souvislosti s tím, že v laktačním poradenství dochází k selhání ze strany jak zdravotnického, tak nezdravotnického personálu, dotázala MPO, jaké jsou možnosti případně lepší regulace z pohledu aplikace živnostenského zákona. S ohledem na potřebu dostatečné dostupnosti kvalitního laktačního poradenství se MZd dotázala, zda existuje nějaký precedens z oblasti zdravotně sociálního pomezí, který by umožňoval z veřejného zdravotního pojištění hradit služby, které s podporou zdraví bezprostředně souvisí, ale nejsou prováděny zdravotnicemi a zdravotníky. A pokud ano, zda by tento precedens bylo možné využít v podpoře peer poradkyň. Komisi požádala o sdílení příkladů dobré praxe ze zahraničí, které by byly odpovědí a možným vzorem pro řešení problémů, které načrtla ve své prezentaci M. Kučerová. I. Matějovská v reakci uvedla, že taková úhrada možná není. J. Pavlovic uvedl analogii s regulací psychoterapie.

6. Informace o činnosti pracovních skupin

Předseda v šestém bodě jednání požádal L. Hradeckou, aby coby předsedkyně Pracovní skupiny ke sběru dat a kontrole realizace programu Baby-friendly Hospital Initiative shrnula zahájení činnosti této pracovní skupiny.

L. Hradecká informovala, že ustavující jednání pracovní skupiny proběhlo dne 20. června 2024. První jednání bylo zaměřeno zejména na data za rok 2023, která na jednání prezentovala J. Jírová, a potřebu úpravy definic a rozšíření stávajícího sběru dat. Na zářijovou Komisi skupina plánuje prezentaci rozšířené sady dat k vyhodnocení BfHI Pracovní skupina rovněž připravuje návrh společné komunikace státní správy u příležitosti Světového týdne kojení, který se každoročně slaví vždy od 1. do 7. srpna a věnuje se tématům úzce souvisejícím s genderovými aspekty zdraví a lidskými právy.

Předseda poděkoval L. Hradecké a sám představil Pracovní skupinu k rozvoji sítě bank a sběren mateřského mléka, která se sešla poprvé dnes dopoledne. Jednání byly přítomny také dvě zástupkyně České neonatologické společnosti (se střetem zájmů). Pracovní skupina nyní bude identifikovat příklady dobré praxe ze zahraničí, dokončí rešerši situace v ČR a zároveň vytipuje prioritní oblasti, na které by se chystaná strategie měla zaměřit. V průběhu léta má předseda naplánovanou návštěvu banky mateřského mléka v Nemocnici České Budějovice.

7. Různé

A. Kredbová se vrátila k přednášce MUDr. Evy Novák Doubravové, která proběhla na minulém zasedání Komise. V textových podkladech přednášky bylo uvedeno i hnutí Fed Is Best, které ve zkratce zastává názor, že nejlepší dítě je dítě nakrmené a je v podstatě jedno jak. To je však v rozporu s hodnotami Komise a je nebezpečné toto hnutí na půdě Komise normalizovat. Je to podobné jako kdybychom srovnávali stravování dětí ve školní jídelně a v McDonaldu. Všechny děti budou najezené, ale nelze to opomíjet.

L. Hradecká uvedla, že si při prezentaci E. Novák Doubravové zmínky o Fed Is Best na slidech nevšimla, jinak by se proti tomu ohradila již na minulém jednání. Zdůraznila, že toto hnutí je velmi problematické a jeho východiska jsou v rozporu nejen s hodnotami Komise, ale také s evidence-based postupy. Komise by se proto měla od ideologie Fed Is Best jednoznačně distancovat.

Předseda poděkoval všem přítomným za účast na dnešním jednání Komise pro výživu kojenců a malých dětí. Další zasedání se uskuteční v průběhu měsíce září. Následně ukončil zasedání.

Koncem léta bude spuštěno hlasování o termínu dalšího setkání Komise pro výživu kojenců a malých dětí, které je plánované na měsíc září.

Setkání opět proběhne v budově Ministerstva zdravotnictví, Palackého 375, Praha 128.

Shrnutí úkolů pro sekretariát, členky/členy Komise a členky/členy Pracovní skupiny:

Úkol:

Stanovení termínu příští Komise

Zodpovídá: sekretariát Komise

Termín: srpen

Přílohy zápisu:

1. Plakáty Nadačního fondu Propolis
2. Prezentace M. Kučerové k bodu 5

V Praze dne 26. června 2024

Zapsala: Josefa Kolmanová, tajemnice Komise

Schválil: Josef Pavlovic, předseda Komise